

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 203. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358979728/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

eget Lys. Denne følte, at den var kommen til en anden Natur, mere smilende, mild og idyllisk, den rystede det Uhyggelige af sig, dens tykke, uformelige Taager fortættede sig til slanke Elverpiger, den glemte Harzen og Blocksbjerg, og en smuk St. Hans Aften opslog den sit Fyrstesæde paa Dyrchavsbakken²⁾.

Aladdin er et bedre og mere anskueligt Digterværk end Tiecks *Kaiser Octavianus*. Men til Gengæld kunde Oehlenschläger ikke nægte Tieck, at *Aladdin* aldrig var bleven skrevet, ifald *Octavianus* ikke havde eksisteret. Heibergs *Julespøg* og *Nytaarsløjer* er nok saa vittigt et Stykke som Tiecks aristofanisk-stridbare Satirer, men den hele Form, Teatret i Teatret, Literatursatiren, Blandingen af Følsoni og Ironisk er laant fra Tieck, og hvad værre er, kun forstaaelig ud fra Tiecks Grundsætninger. Der er med ét Ord mere Form i Oehlenschläger, Hauch, Heiberg end i Novalis, Tieck, Fr. Schlegel, men der er mindre Indhold, det vil sige mindre Liv, mindre ligefremt Forhold til Livsrørelserne. Den tyske Literatur har altfor tit været Mellemlid. Man har hos os for ofte ladet de store Livsspørgsmaal ligge, sat dem tildørs udenfor Literaturen, naar man ikke formaaede at bringe dem i regelret-digterisk Form.

Sjælehistorisk kan dette udtrykkes saaledes: Vore romantiske Forfattere har for det Meste som Kunstnere været mere end de tyske, som Aander mindre. Hos den tyske Forfatter er der i Regelen i hver nok saa lille Frembringelse, den være uplastisk, den være svag eller endog forfejlet, udtalt en hel Livsbetragtning, og en, som ikke er grebet ud af Luften, men en gennem et Livs Erfaring og Overvejelse modnet og udviklet, præget af den hele forbausende mangesidige Dannelse, som udmærker den tyske Aand. Et Digt af Novalis, en Novelle af Tieck eller Hoffmann, et Skuespil af Kleist indeholder et digterisk-tænksomt Grundsyn paa Livet, og dette Grundsyn er en Mands, ikke alene en Digters. En Tragedie af Oehlenschläger, et Æventyr af Andersen, en Vandeville af Hostrup derimod vil næsten altid udmærke sig ved udpræget digteriske Egenskaber som Fantasi, Følelse, Lune, Lystighed, ungdommeligt slaaende og friske Træk, men Grundanskuelsen er, naar den er poetisk, altfor tit et Barns. Om en gennem et Forhold til Videnskaben indvunden og under Livets Gang bestandig dybere gaaende Livsbetragtning

²⁾ *Samlede Skrifter*, første Bind, S. 464.

er der næsten kun hos Heiberg Tale. Af en egenlig Udvikling findes der ofte kun svage Spor. Digtere som Oehlenschläger, Winther eller Andersen er ligesaa fuldkomne i deres Ungdoms Arbejder som i deres kraftige Alders. Talentet faar undertiden med Aarene en Smule Fødme som hos Oehlenschläger. Undertiden bliver Idealet stedse mere magert som hos Paludan-Müller. Hvor en Omdannelse finder Sted, bestaar den sjældent i, at man efterhaanden former sig selv et Livssyn; man slaar, efter i nogen Tid at have holdt sig paa Poesiens snevre Sti, ind paa en af de to store Alfarveje, enten paa Spidsborgervejen eller Kirkevejen. Slobrokket eller det sorte Ornat! det er næsten altid det Klædebon, man bærer, naar man aflægger den poetiske Ungdoms Slængkappe.

Gennemgaaende gælder det, at Tysklands romantiske Forfattere næsten overalt, hvor de kan sammenlignes med de Danske, har en originalere Livsbetragtning og er som Personligheder større, hvad de end som Digtere er.

En tredje Side af samme Sag er denne: De danske Forfattere har som Regel det Fortrin at undgaa de Udskejelser af Smag og Fantasi, hvortil de fremmede hyppigt forfalder. De standser itide, de undgaar Paradokset, eller de forfølger det ikke ud i den yderste Følgeslutning; de har den Sikkerhed, som medfødt Ligevægt og medfødt Flegma giver, de er næsten aldrig skamlese, forvovne, gudsbespottende, oprørske, vildt fantastiske, helt følsomme, rent uvirkelige eller rent sanselige; de løber sjældent løbsk, de stormer aldrig Himlen, de falder aldrig i en Brønd. Dette er det, som gør dem saa yndede blandt deres Landsmænd. En sikker Smag og Elegance som den, der udmærker Heibergs Poesi og Gades Musik, en sund og kraftig Naturejendommelighed som den, der stempler Oehlenschlägers og Hartmanns bedste nordiske Frembringelser, vil altid af de Danske skattes som Udtryk for en ædel og behersket Kunst. Hvad indeholder i Modsætning hertil Tysklands romantiske Hospital ikke for overspændte Personligheder! En brystsvag Herrnhuter med Tæringspatientens Sanselighed og Tæringsens overjordiske Længsler — Novalis. En ironisk Melankoliker med Synsvildelser og sygelige katolske Tilbøjeligheder. Jeg mener Tieck. Et poetisk-impotent Geni med Geniets Trang til at gøre Oprør og Afmagts Trang til at underkaste sig et uadvortes Magtsprog — Friedrich Schlegel. En forvaaet Fantast med halvt vanvit-